

2. Матеріали круглого столу «Україна у ХХІ сторіччі – погляд молодого покоління». Київ.: 2023. 225 с.

3. Молодь України: Стан, проблеми, шляхи розв'язання. Київ: УНДПМ, 2017. Вип. 16. 103 с.

4. Павлишин М. І. Майбутнє України – в руках молоді. Україна в ХХІ столітті: концепції та моделі економічного розвитку. *Матеріали доповідей V Міжнародного конгресу українських економістів*, Ч.ІІ. Львів: ІРД НАН України, 2015. С.116–120.

**Кравченко Марія**

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти*

*Полтавського національного педагогічного*

*університету імені В. Г. Короленка*

*(науковий керівник – П. Кравченко)*

*(м. Полтава)*

## **ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ В ОСВІТІ**

Сучасний світ характеризується інтенсивним взаємозв'язком між різними країнами, що проявляється у поглибленні політичних, економічних і культурних зв'язків. Цей процес, відомий як глобалізація, сприяє формуванню єдиного світового суспільства. Швидкість і масштабність процесів глобалізації вражають. Її наслідки для різних сфер життя, зокрема для вищої освіти, є неоднозначними і потребують детального аналізу.

Актуальність питання європейських цінностей в освіті в умовах глобалізації полягає в кількох аспектах. По-перше, прагнення України інтегруватися в європейський простір. Для цього необхідно створити в країні умови для повноцінного життя кожної людини, забезпечити високий рівень освіти та виховати громадян, які будуть поділяти європейські цінності. Це вимагає переосмислення ролі освіти у формування особистості, готової жити в динамічному та глобалізованому світі. Успіх в утвердженні цих цінностей залежить від педагога, як носія сучасних змін та трансформацій. По-друге, міжнародна конкурентоспроможність, що вимагає від національної освітньої системи забезпечувати високу якість освітніх послуг, готувати кваліфікованих фахівців, які відповідають вимогам глобального ринку праці, та сприяти інноваційному розвитку країни. По-третє, зростаюча взаємозалежність. Так як глобалізація створює тісніший зв'язок між країнами та культурами, в такому контексті, європейські цінності, такі як демократія, толерантність, права людини, стають важливим орієнтиром для побудови більш справедливого і сталого світу.

Мета статті проаналізувати основні глобальні виклики, що впливають на освіту, та визначити роль європейських цінностей у подоланні цих викликів.

Почнемо з тлумачення основних понять. Глобалізація – це уніфікація та інтеграція політичних, економічних, культурних зв'язків, посилення взаємозалежності між країнами та народами, що є однією з закономірностей розвитку сучасного суспільства. Щодо глобальних викликів – це будь-які глобальні тенденції, що здатні впливати на розвиток серйозних глобальних дій та змінити оточуюче середовище [7, с. 140–141].

Участь в Болонському процесі зробила українську систему вищої освіти невід'ємною частиною європейського освітнього простору, що вимагає глибокого аналізу теоретичних засад глобалізації освіти. Європейська освіта базується на системі цінностей, які формують всебічно розвинену особистість, здатну жити в гармонії з собою та суспільством. Поняття «цінність» є ключовим для розуміння людського буття. Воно досліджується в різних науках, оскільки цінності пронизують усі сфери життя людини і суспільства. Цінності визначають наші цілі, вчинки та ставлення до світу. Загальні цінності сприяють злагоді та стабільності в суспільстві, оскільки вони створюють спільні орієнтири та норми поведінки. Основоположними принципами, на яких базується європейська освіта, є: толерантність, демократія, національна орієнтація та міжнародна, рівність та антирасизм, людська гідність, гуманізм, мир і міжкультурне порозуміння, екологічна обізнаність [3, с. 43].

Процес глобалізації ставить перед системою вищої освіти нові завдання, які виходять за рамки традиційних підходів. Постає питання про осмислення цілого комплексу проблем, що торкаються трансформації вищої освіти. У цьому контексті особливо важливо визначити, які зміни є справді необхідними та як вони можуть сприяти всебічному розвитку особистості.

Досліджуючи розвиток вищої освіти за останні десятиліття, ми стикаємося з необхідністю розрізняти такі поняття як «глобалізація» та «інтернаціоналізація», які часто використовують як синоніми, хоча вони мають різні змісти. Інтернаціоналізація передбачає вільний академічний обмін викладачами і студентами вищих навчальних закладів різних країн, тоді як глобалізація пов'язана з уніфікацією навчальних програм під впливом глобального ринку праці. Українська вища школа протягом історії пройшла шлях від локального до глобального інституту. Її інтернаціоналізація бере свій початок з часів Середньовіччя та Відродження, коли Україна була органічною частиною європейського культурного та освітнього простору [6, с. 88].

Наразі вищі навчальні заклади все тісніше співпрацюють між собою, обмінюючись досвідом, студентами та науковцями, що сприяє взаємозбагаченню національних систем освіти. Якщо у другій половині ХХ століття академічні обміни були суттєво залежні від міжнародної політики та потребували складних міждержавних угод, то сьогодні академічна мобільність набула більшої автономії. В умовах глобалізації та економічної інтеграції, вона

все більше регулюється ринковими механізмами та конкуренцією між навчальними закладами. Академічна мобільність передбачає обмін не лише науковими досягненнями, а й культурними цінностями та освітніми ресурсами. Міжкультурне розуміння в цьому контексті стає ключовим фактором успішної адаптації та ефективного навчання [2, с. 6].

Досвід академічної мобільності формує в особистості здатність до критичного мислення, міжкультурної комунікації та адаптації до нових культурних контекстів. Європейський Союз активно підтримує освітню мобільність за допомогою спеціальних програм: «Erasmusmundus», «Tempus», «Socrates», «Молодь» (YouthProgramme), Програма «Акція Жан Моне – Розуміння Європейської Інтеграції» (JeanMonetAction – UnderstandingEuropeanIntegration), програма «Люди» тощо [4, с. 21].

Інтеграція України в європейський освітній простір вимагає модернізації освіти відповідно до європейських стандартів, зокрема забезпечення рівних можливостей для всіх. Статистика ВООЗ свідчить, що більшість дітей мають певні особливості розвитку. Суспільство має забезпечити рівні можливості для всіх дітей, зокрема, шляхом розвитку інклюзивної освіти. Інклюзія в освіті – це процес, який передбачає створення такого освітнього середовища, де кожна дитина почувається комфортно та має можливість розвиватися відповідно до своїх індивідуальних особливостей і темпу навчання. Така освіта підкреслює, що кожна людина має право на якісну освіту та на можливість реалізувати свій потенціал, стаючи повноцінним членом суспільства. Толерантність є основою створення позитивного інклюзивного освітнього середовища [5, с. 12].

Найакутальнішою глобальною проблемою наразі є екологічна криза. Глобальне потепління, екстремальні погодні явища, танення льодовиків і підняття рівня моря становлять загрозу для багатьох екосистем та людських спільнот. Російська агресія проти України стала причиною масштабної екологічної кризи. Постійні обстріли та бойові дії призводять до вивільнення в довкілля великої кількості шкідливих речовин, руйнування природних екосистем та забруднення джерел питної води.

Добре налагоджена система екологічної освіти є фундаментом для переходу до сталого розвитку економіки та суспільства. Екологічна освіта має виховувати в молоді такі цінності, як повага до природи, відповідальність за майбутнє планети та бажання жити в гармонії з довкіллям. Екологічно відповідальна людина розуміє, що вона є частиною природи і дбає про її збереження [1, с. 13].

Підсумовуючи все вищесказане, ми дійшли до висновку що, зростаюча глобалізація та необхідність підвищення конкурентоспроможності нашої економіки вимагають від нас модернізації освіти відповідно до світових та європейських стандартів, оновлення її змісту та організації. Держава має

забезпечити необхідні ресурси, розробити ефективні стратегії та створити сприятливе середовище для впровадження інновацій в освіті.

#### **Список використаних джерел :**

1. Іванченко А. В. Екологічна освіта – важливий чинник формування особистості старшокласника. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2003. №13. С. 13–15.
2. Жижко Т. Академічна мобільність – об’єктивна умова розвитку університетської освіти. *Вісник інституту розвитку дитини. Серія: Філософія. Педагогіка. Психологія: Збірник наукових праць*. 2010. № 10. С. 6–10.
3. Золотухіна С. Т., Іонова О. М., Лупаренко Є. С. Актуальні цінності сучасної європейської освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. Т.1, №76. С. 42–46.
4. Мирончук Н. М. Академічна мобільність як фактор інтеграції України у світовий освітній простір. *Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном: зб. наук. праць*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 20–24.
5. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
6. Скотна Н. В., Ашиток Н. І. Вища освіта в епоху глобалізації. *Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія*. 2013. №2 (18). С.87–90.
7. Шевченко О. Глобальні виклики сучасності: проблеми класифікації та пріоритезації. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2017. №1. С. 137–153.

**Кравченко Петро**

доктор філософських наук, професор  
кафедри культурології, філософії та музеєзнавства  
Полтавського національного педагогічного  
університету імені В. Г. Короленка  
(м. Полтава)

## **МЕТОДОЛОГІЧНА ФУНКЦІЯ ТА ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ**

«Філософія освіти» (англ.: philosophy of education) – галузь філософського знання, предметом якої є освіта. Відлік своєї історії, як окремої дисципліни, вона веде із початку ХХ століття. Родоначальником філософії освіти вважається англо-американський філософ Джон Дьюї (1859-1952 роки) (Клепко, 2006).

Нині філософія освіти – це область з усталеним дисциплінарним статусом, представлена в університетах окремими кафедрами, передусім, на факультетах філософії і в ряді випадків у Colleges of education («факультетах освіти»). Філософія освіти – галузь філософії, що досліджує ідеї освіти та її сутність як соціокультурного феномену відтворення та розвитку суспільства, визначення цілей, цінностей, ідеалів освіти, результатів освіти та критеріїв їх оцінки